

LOV OG EVANGELIUM

Gitt ut av Norsk Luthersk Lekmannsmisjon

Nr. 6

15. august 1985

21.årg.

Den rikdom er stor: Ha Jesus til bror og eiga Guds levande ord

Det er Agatha Rosenius som syng slik i songen på nr. 462 i songboka, ein song som har vore til velsigning for mange sjeler som har gjort same erfaring i livet: «Om mykje i verda kan såra mi sjel, med Jesus og Ordet det alltid går vel. Ja, om eg enn stundom har tåra på kinn i trua på ordet Gudsfreden er min. Når ofte i livet det skymest som natt. Eg skundar til ordet, då lysnar det att. Og gjæve og rike eg ikkje er lik. Eg skodar i Ordet, og der er eg rik».

Etter at eg for ein par år sidan blei stansa opp ved innhaldet i denne versestrofa, og fekk sjå og erfara litt av rikdomen i det å ha Jesus til bror og eiga Guds levande ord, har eg blitt meir og meir glad i denne versestrofa.

Når Lina Sandell fekk sjå inn i denne sanninga, bryt ho ut i ein jublande lovsang: «Er det sant at Jesus er min broder og at himlens arv meg hører til? Å, så bort med alle tårefloder, bort med alt som her meg engste vil! Gud min broder — under over under! Å, hva større er vel sagt på jord! Skjønt jeg ei kan tro det alle stunder, det er dog hans eget sanne ord. Skjønt jeg ei kan tro det som jeg ville, er dog saken alltid like sann. Ei i

tvil jeg vil min fred forspille, for min Jesus aldri lyve kan». Stoggar me opp og tenkjer over kva Guds ord seier om disse tvo sanningane, vil me få erfara den same rikdom og glede.

«Gud min broder — under over under! Å, hva større er vel sagt på jord!» Jesus er vår bror på tvo forskjellige vis. For det første blei han vår bror då han blei fødd inn i menneskeætta, som ein av oss. Me les om det i Johs. evang. 1. kap. «Og ordet vart kjøt og feste bu hjå oss, og me skoda herlegdomen hans — ein sovoren herlegdom som ein einboren Son hev frå Far sin — full av nåde og sanning! Han var sine brør lik i alle ting, seier Skrifta, men om han var oss lik å sjå til, så var han ulik alle oss andre på fleire vis. For det første var han Guds Son, han kalla Gud Far, og han gjorde slike ting som berre Gud kunne og hadde rett til å gjera, som t.d. å tilgjeva syndar på jorda. Og «han måtte tidlig lære at det var ett smertens navn», for det såg dei som og spotta Gud, og for det dømde hans menneskelege brødre han frå livet, det førde han til krossen der han døydde midt millom tvo røvarar.

For det andre seier Jesus til dei som trudde på han, til sine læresveinar: Eg går til min Far og dykkar Far. I Matt. 12,46-50 les me at læresveinane kom og sa til Jesus at mor hans og brørne hans sto utanfor og ville finna han. Til det svara han: Kven er mor mi, og kven er brørne mine? So rette han handa ut mot læresveinane sine og sa: *Sjå der er mor mi og brørne mine!* For den som gjer det Far min i himmelen vil, han er bror min og syster mi og mor mi.

Når Jesus seier den som gjer det Far min i himmelen vil, så tenkjer han ikkje på å gjera det som lova seier, for det var det Jesus kom for å gjere i vår stad. Men her tenkjer han på det han seier ein annan stad: Å gjera Guds vilje det er å tru på den han sende. Det er å tru at Jesus er den Skrifta seier at han er, og ta imot han i sitt hjarta som Guds Son, som den Gud sende for å frelsa oss frå syndene våre, som det Guds lamb som sona våre synder ved sin død og sitt blod som blei utrent for oss, ta imot han vårt liv, vår utløysar, og veien som fører oss til barnekår og Evig liv og arverett hjå Gud, vår evige Fader.

Etter at frelsa var fullført, og Jesus sto opp frå dei døde, kalla han ikkje sine for tenarar lenger eller læresveinar, men han kalla dei brørne mine. Då han openberra seg ved grava for Maria Magdale-na sa han: «Gå til *brørne mine* og seg dei frå meg: *No fer eg opp til han som er min Fader og dykkar Fader, og min Gud og dykkar Gud!*

Kva betydning har det så for meg og deg at Jesus er vår bror, og at Gud har gjeve oss sitt levande ord?

For den syndefulle, vantru og fortapte menneskeslekta betyr det: Sjå eg forkynner dykk ei stor Gleda: Dykk er i dag ein frelsar fødd: Menneskesonen, som var sann Gud og sannt menneske, blei menneske, vår bror, å, under over under syng Lina Sandell. Frelsaren som kom for å gjere det lova ikkje makta, på grunn av vårt kjøt (vår faldne og syndige natur, som ikkje vil lyda Guds lov, kan det ikkje heller (Rom. 8,1-9), Jesus oppfylte lova, ved å leva eit reint og fullkomme menneskeliv, utan synd og til Guds behag, og det gjorde han for oss. Dertil tok Jesus verda si synd på seg, og som Guds uskyldige offerlamb sona han verda si synd ved å gi sitt liv og blod i døden for oss. På krossen sa Jesus at frelsa var fullført. Jesus hadde vunne seg rett til å tilgjeva synder, og rettferdiggjera kvar den som trur på Jesus og tek imot han og hans frelse i hjarta.

Vidare betyr det at Jesus kalla sine til å forkynna dette for alle folk til endane av jorda, at i hans navn får alle slag syndarar forlating for syndene, og blir rettferdigsagde for Gud ved trua på Jesus.

Men for deg og meg som er født av Gud ved ånden, oss som tok imot han, og trur på namnet hans, er Jesus vårt liv. «Og dette er vitnemålet at Gud hev gjeve oss æveleg liv, og dette livet er i Son hans. Den som hev Sonen, hev livet; den som ikkje hev Guds Son, han hev ikkje livet» (1. Johs. 5,11-12). For meg er livet Kristus, og døden ei vinning, vitnar Paulus. Lever du i trua på Kristus, ser ikkje Gud deg slik du er etter naturen, men han ser deg slik du er i Kristus, slik Kristus var og levde då han vandra her på

Bladet Lov og Evangelium

Bladet blir sendt til alle som sender eksp., namn og adr.

Bladet blir halde oppe av frivillige gåver.

Eksp: O. Dyrøy, 5620 Tørvikbygd.

Telefon 05/558363

Alt som har med bladet sin eksp. blir sendt dit, som tinging, oppseiing og adresseforandring.

Gåver til bladet kan sendast kass. S.Bøhn postgiro 5 68 21 33

Red. Amund Lid, 5600 Norheimsund.

Tlf. 05/551080

Norsk Luth. Lekmannsmisjon

Form. Ragnar Opstad

Opstadv. 38, 4350 Nærbø Tlf.04-433685

Kass. Sverre Bøhn, 5601 Norheimsund.

Postgiro 5 68 21 33. Bankgiro 3530.21.00932

ØYSTESE TRYKKERI A/S

jorda som eit reint og rettferdig og fullkome menneske, og Gud ropa ned frå himmelen! «Dette er son min, som eg elskar og hev hugnad i, høyr han!» Tenk om du bruka så mykje tid til å tenkja på og sjå på kva Bibelen seier at du er i trua på Kristus, som du tenkjer på og ser på deg sjølv? Då ville du syngja med Agatha Rosenius. «Den rikdom er stor, ha Jesus til bror, og eiga Guds levande ord». Eller syngja med Lina Sandell: «Gud min broder — under over under! Å, hva større er vel sagt på jord!»

I Rom. 5,1 les me: Sidan me no er rettferdiggjorde av trua, hev me fred med Gud ved vår Herre Jesus Kristus». *Tenk at me hev fred med Gud ved vår Herre Jesus Kristus. Ja Jesus er vår fred,* fordi han gjorde fred på krossen, då han reiv ned gjerdet, skilleveggen millom Gud og oss, slo fiendskapen ihel, tok bort alt som sto millom oss og Gud, så

han ved sitt kjøt avlyste den lova som kom med bod og fyresegner, so han ved seg sjølv kunne skapa dei tvo (jøden og hedningen) til eit nytt menneske, med di han gjorde fred, og forlika dei båe tvo i ein lekam med Gud ved krossen, då han på den slo fiendskapen i hel. Og han kom og forkynte fred for dykk som var langt borte, og fred for dei som var nær. Les Efes. 2. Kap. og les til «fred frå Gud i barmen sår, fell som sol på engjer».

I det andre verset i Rom. 5. kap. les me at ved Jesus og trua på Jesus, hev me fenge tilgjenge til Guds nåde, som me stend i, og me kan rosa oss av Guds herlegdom. Tenk over kva for ein rikdom det er, å stå i nåde hjå Gud, vera ein syndar som hev fenge nåde hjå Gud! Det står i Johs. ev. kap. 1,14 at Ordet vart kjøt — det vil seia Jesus, Guds Son, blei menneske — og feste bu hjå oss, og me skoda herlegdomen hans — ein sovoren herlegdom som ein einboren Son hev frå Far sin — full av nåde og sanning — ja av hans fullnad hev me alle fenge, og det nåde på nåde. «Nåde, nåde, uten ende, å, kor er Guds nåde stor», syng ein sanger. Mange hev tala og songe om rikdomen, nåden og herlegdomen Gud hev gjeve oss i Jesus, vår bror, og me hev fenge sjå stykkevis og delt av den her, men fullnaden får me sjå først den dagen me er heime hjå Herren og får sjå han som han er. Å, herlege dag!

Men her på jorda har me ein stor rikdom, som mange ikkje ser eller kjenner. *Den rikdom er stor- og eiga Guds levande ord!* Der møter du Jesus, og der openberrar han seg for hjarta ditt, og berre der kan du læra Jesus, din bror å kjenna, og det er det evige livet at de

kjenner den einaste sanne Gud, og den han utsende Jesus Kristus. Ordet er levande, fordi Jesus er i ordet, ja han er ordet, som var i opphavet hjå Gud, og Ordet blei kjøt og feste bu hjå oss, og gjennom Ordet talar han til vår sjel. Kom til meg, og høyr, så skal sjéla di leva, det er Jesu eigne ord til oss.

Kva Ordet, Bibelen, er verd, det veit dei best som bur og lever der Guds Ord er dyrt, det vil seia der Guds ord er forbode og banlyst, der det kostar fridom, fengsel og arbeid og levebrød å samlast om Ordet.

Hjá oss finst Guds ord, Bibelen, i kvar ein heim, og me kan samlast fritt om forkynninga av Guds ord og høyra det, men dei fleste kjenner ikkje si besøkelsestid. Det ser ut for at denne verda sin gud-djevelen, har forblinda det vantru sinn, så ljuset frå evangeliet får ikkje lysa for dei. Dei ser ikkje den rikdomen det er å ha Jesus til bror og eiga Guds levande ord.

*«Land, land, land, høyr Herrens ord»!
Vakna, før døden deg hentar!*

Amund Lid

Vandringen til Golgata

Av David Hedegård

Men han talte også om et annet kors — det kors som hans disipler skulle bære i etterfølgelsen av ham. Han sa: «Vil noen komme etter meg, da må han fornekte seg selv og ta sitt kors opp og følge meg» (Matt. 16,24). Vi blir forsonet med Gud ved troen på Jesus, men troen på ham innebærer at vi helt og uten noe forbehold gir oss over til ham. En fullstendig overgivelse til ham innebærer at vi villig bærer hans kors — at vi ubarmhjertig korsfester vår syndige natur og at vi gjerne tåler ytre lidelse for Jesu skyld. Vi står i største fare for å glemme at en Jesu disippel er en korsbærer, at han i en forstand er en dødsdømt forbryter som bærer sitt kors mot retterstedet.

Det er ingen tvil om at vi nærmer oss avslutningen på denne tidsalder, og om denne tiden har Jesus sagt: «Dere skal

hates av alle folkeslag for mitt navns skyld» (Matt. 24, 9). Det er lett å se at denne forutsigelsen nå går i oppfyllelse. Martyrtidene har kommet tilbake, og i flere strøk av verden er forfølgelsene mot Guds folk hardere enn noensinne — mer omfattende, intensive og konsekvente enn de noen gang var i de første århundrene av kristen tid.

Det går med sikkerhet mot tider med svær nød for Guds folk overalt på jorden, tider da vi blir satt på prøve, og da det skal vise seg om vi er villige til også å bære svære ytre lidelser for hans skyld uten å klage. Han er vårt forbilde; vi skal bære vårt kors likesom han villig bar sitt kors. Han har lovet å selv være med sine i nøden, likesom han en gang var hos sitt trofaste vitne Stefanus i hans martyrlidelse (Ap.gj. 7, 54 f.).

Av din nådes lys omstrålet
led meg selv på vei til målet
mens jeg vandrer her på jord!
Og når korsets tid er omme,
til din himmel la meg komme,
hvor i herlighet du bor!
(Sangb. 326a, 5)

3. *Hans hjerte blør for dem som er på vei mot fortapelsen*

«Og en stor mengde av folket fulgte ham og mange kvinner, som jamret seg og gråt over ham» (Luk. 23, 27). Det var riktig nok forbudt å vise noen som helst medfølelse for en dødsdømt forbryter, men disse kvinners menneskelige følelser brøt seg fram. De gråt over Jesus da han ble ført ut for å dø. Mange av dem hadde vel en eller annen gang lyttet til hans undervisning. De visste at han var en god mann som helbredet syke og utførte mange andre velgjerninger. Mer enn en av dem hadde nok æret ham som en åndelig lærer, men de hadde vel ingen forståelse av hvem han i virkeligheten var: at han var Guds Sønn. Enda mindre kunne de vite at det som nå skjedde med ham, tjente til frelse både for dem og for hele menneskeslekten.

Jesus trenger ikke deres medlidenhet. I stedet gir han uttrykk for sin dypeste medlidenhet med dem: «Dere Jerusalems døtre! Gråt ikke over meg, men gråt over dere selv og deres barn! For se, de dager skal komme da de skal si: Salige er de ufruktbare og det liv som ikke fødte, og det bryst som ikke ga die. Da skal de begynne å si til fjellene: Fall over oss! og til haugene: Skjul oss! For gjør

de så med det grønne tre, hvorledes skal det da gå det tørre?»

Ordene sikter mot Jerusalems ødeleggelse. Jesus hadde forutsagt den før, og nå forutsier han den en gang til. Profetien gikk jo i oppfyllelse førti år senere da Jerusalem ble erobret og ødelagt av romerne. Jesus sier at da skal nøden bli så forferdelig at folk i sin angst skal ønske seg døden. Hans hjerte blør ved tanken på den nød som da skal ramme Jerusalems innbyggere, ikke minst kvinner og barn. Da han på reisen opp til denne påskefesten fikk Jerusalem innenfor synsvidden, gråt han over byen og sa: «Visste også du, om enn først på denne din dag, hva som tjener til din fred!» Så forutsa han byens undergang og sa at alt dette ville skje fordi de ikke hadde kjent sin besøkestid — den tid da Herren besøkte byen i sin nåde. Mange ganger hadde han kalt dem til omvendelse, men de hadde ikke lyttet til hans kall. Og han brast ut i høylydt gråt over dem som hadde forkastet ham.

Jerusalems ødeleggelse er et forbilde på den evige fortapelse — den ødeleggelse som til slutt uunngåelig vil ramme alle som ikke har villet lytte til Jesu kall, vegrer seg for å la seg forsonne med Gud ved ham. Jesu hjerte blør for hver og en av oss som ennå ikke har tatt imot hans frelse. Mer enn en gang fornyer han kallet, akkurat som han etter sin oppstandelse og himmelfart sendte sine apostler til Israel med en fornyet innbydelse. Men en gang er nådens tid forbi, og da gjenstår bare dommen.

Hvordan går man dog og drømmer
i en sådan viktig sak
og i sikkerhet forsømmer
nådens dyrebare dag!
Det er tid å sanse vel
og å sørge for sin sjel.
Det er tid å forekomme
Herrens strenge vredes domme.
(Sangb. 157, 5)

«For gjør de så med det grønne tre, hvorledes skal det da gå det tørre?» Det grønne treet er et bilde på uskyldighet, og med dette bildet tenker Jesus på seg selv. Han er det friske treet, fullkomment ren og uskyldig både for Gud og mennesker. Men da han trådte inn i vårt sted og tok på seg vår skyld, ble han ikke skånt av Gud. «Han som ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for oss alle» (Rom. 8, 32). Og at han «ga» ham, betyr at han behandlet ham slik en synder fortjener å behandles. «Han som ikke visste av synd, har han gjort til synd for oss» — dvs. behandlet ham som om han had-

de vært en synder — «forat vi i ham skal bli rettferdige for Gud» (2. Kor. 5, 21).

Det tørre treet er et bilde på menneskeslekten. Hvert uomvendt menneske lignet et tørt tre, et tre som ikke bærer noe frukt og som derfor vil bli hugget ned og kastet på ilden. Vi har alle fortjent å bli kastet i den evige ild. Men Guds Sønn tok vår skyld på seg, og hver og en som tar imot ham, blir frelst fra synden og fordømmelsen. Gud kaller og innbyr syndere til sin Sønn — har du lydt kallet? Eller forakter du Guds kjærlighet som ikke sparte den eneste Sønnen? Vi må spørre med Hebreerbrevets forfatter: «Hvorledes skal vi da unnfly om vi ikke akter så stor en frelse?» (Hebr. 2, 3).

Å, våkn opp dog, våkn opp og ta
mot hans nådes bud!
Alle synder som hjertet vet,
har han slettet ut.

(Sangb. 111, 4)

Fra «Smertenes mann»

Omgangen med Gud i Ordet og bønner

Bevisst, personlig liv med Gud er samfunn, at Gud og du finnes sammen. Det er samvær, at Gud og du er sammen. Det er samliv. Det er samtale, at du og Gud taler sammen.

Gud taler til deg. Det gjør han ved Ordet, i Guds ord.

Taler du til Gud, så er det bønn.

Guds ord og bønner er de midler som samlivet mellom Gud og deg foregår ved.

Den rolle Ordet og bønner spiller i gudslivet, er ofte — og med rette — blitt

sammenliknet med åndedrettet. Et sunt legemlig liv er avhengig av at det fritt og regelmessig kan puste inn den friske luften for å få blodet rensset, og puste ut den forbrente luft for å få ført bort skadelige stoffer fra blodet. Du må puste inn og ut, ellers blir du kvalt øyeblikkelig.

Ordet og bønner er sjelens åndedrett: Idet vi tar Ordet inn i hjertet ved å høre det, rensset det vårt indre menneske (Jfr. 1.Pet. 1,22); og idet vi utøser vårt hjerte i bønn for Gud, føres alt det som er

urent og selvisk ut og fram for ham. Men vi må «puste både inn og ut». Et gudsliv verken oppstår eller består bare ved å høre Ordet, men ved bedende å høre Ordet og ved hørende å be til livets Gud.

Dette vil vi prøve å si litt om i det følgende.

I mange kretser hvor en er opptatt med åndelige spørsmål, er det i grunnen lite forstått hva det innebærer at gudslivet er et samfunn. Hovedordet for kristenliv er for så altfor mange slett ikke «samfunn» eller «samliv», men «*opplevelse*».

Mange har dannet seg den forestilling om gudslivet at det liksom føyer seg sammen i serier av *opplevelser*. Og disse opplevelser framstilles ofte på mange forunderlige måter. En tenker: Har et menneske mange opplevelser med Gud, så er det en sunn kristen og et åndsfylt menneske; men uteblir opplevelsene, så er en syk eller verdsliggjort i sitt gudsliv. Følgelig tar en i bruk et slags åndelig «termometer». Ved det vil en avlese stigninger og tall i varme og mindre varme opplevelser. Mange er rett og slett deterministisk innstilt på dette punkt. Hvor ofte kan en ikke høre slike uttrykk som f.eks.: «Jeg ville gjerne bli en kristen; men det kan jeg jo ikke rå med selv; det må komme over meg; jeg må oppleve det; det kan en ikke ta seg til.» Eller: «Jeg har så lite åndelige opplevelser nå; det var annerledes før; men nå er jeg slakk og sløv; jeg går bare og venter på opplevelser som kan fornye meg.»

Det er en bunnfalsk innstilling til Ordet og bønningen som finner uttrykk i en slik tankegang.

For å ta fram bildet om mann og hus-tru: Det er jo komplett meningsløst, hvis en ville oppfatte sitt ekteskap som sammensatt av en rekke «opplevelser». Et ekteskap er ikke en serie enkeltstående begivenheter, men er selve *samlivet* i det brokete mangfold og den rikt nyanserte omgang fra dag til dag. Bryllupsdagen og somme andre bygivenheter vil nok ektefeller kunne kalle «opplevelser», men ikke det daglige samliv. — Slik er det også med gudslivet. En kan muligens kalle vår åndelige bryllupsdag — altså den første omvendelse og de sterke omstendigheter som bidro til å gi vår omvendelse dens store betydning — for «opplevelse». Men det etterfølgende liv med Gud består ikke av en serie enkeltstående opplevelser der summen blir gudsliv. Nei, det er — om det ellers er normalt — et samliv, et samfunn, fra dag til dag.

Det er derfor et annet hovedord enn «opplevelse» som kjennetegner det kristne gudsliv. Og det er ordet «*opplysning*» eller «*lys*».

Et blikk på erfaringene vi gjør, viser det.

Når den vakte sjel fra dag til dag ser mer av sin synd og sin onde natur, da beror det på at Guds Ånd «opplyser» ham gjennom loven om disse ting. Når et menneske kommer til frelsesvisshet — og fylles av den fred og fryd den gir — da kan det nok fortone seg som en mektig opplevelse. Men ved nærmere undersøkelse er det overveldende i denne erfaring nettopp at en ved evangeliet får *lys* over hvordan det forholder seg med ens frelsessak. Hver gang et Guds barn kjenner seg velsignet i sin ånd ved å høre eller

lese Ordet, er velsignelsen fra en side sett nettopp at han får *nytt lys* eller *mer lys* i Ordet.

Her ser vi hvilken rolle lyset eller opplysningen i Ordet spiller i gudslivet.

Forskjellen mellom «opplevelse» og «opplysning» er grei nok. Den som *opplever* noe får dermed noe som vel kan bli et skjønt og gripende minne. Men det svinner igjen. Den derimot som *opplyses*, får ved det noe til varig eie for sin ånd, noe som ikke uten videre svinner og går over i minnenes verden, men som går inn som varig eie i hans ånds funksjoner. I kristen språkbruk pleier vi gjerne å uttrykke det slik: En kan ikke leve på gamle opplevelser. Nettopp fordi de svinner bort. Men i all sann åndelig erfaring er det noe som ikke svinner, nemlig lyset i Ordet. Og i dette lys, på dette lys kan vi leve fortsatt.

Ved opplysning i Ordet vokser et Guds barn på vanlig måte sammen med Guds tanker, og eier i dette lys en stadig dypere og varig kontakt med Gud.

Kontakten med Gud, den levende rapport med hans Ånd, kommer bare i stand gjennom Ordet og bønnen — på det personlig-bevisste alderstrinn. Denne kontakt kjennetegner samlivet med Gud.

La meg få lov til å si litt om denne kontakt med Gud i bønnen og Ordet. Jeg begynner med *bønnen*, og fortsetter med *Ordet*.

Vi har erfaring for hvordan det kan gå for seg når vi ber: Til tider kjenner vi en forbindelse med Gud så levende og virkelig at den fyller oss med salig fred og glede — uansett hvordan vårt liv ellers kan arte seg i verden. Men til andre tider

kan denne kjensle av kontakt bli helt borte. Vi får ikke samlet oss, tankene færer hit og dit, vi klarer knapt nok å be Fadervår uten å måtte begynne forfra gang på gang. Undertiden faller bønnens ord oss lett og utvunget i sinn og munn, andre tider kjennes det aldeles umulig å finne ord for sine bønnetanker.

Det som gir oss følelse av kontakt er en forunderlig bevissthet om at Gud hører, at våre ord ikke dunster bort i vær og vind, at det synker inn i en annens bevissthet, oppfattes av en annens ører. Og når vi er ordløse i vår bønn, kan det skyldes så mange ting; Uendelig takk og glede, stor sorg og bekymring, eller hjelpeløs adspredthet og sløvhet.

All denne omskifting i kontaktfor-nemmelse, og i ord og ordløshet, gjelder det ikke å ta altfor tungt og høytidelig. For gjør vi det, kan vi så lett bli bytte for all den falske åndelighet i verden, den som lover og forespeiler oss at det gis åndelige «opplevelser» som er i stand til å gjøre oss til «ren og skjær bønn». Nei, det er en annen vei som er bedre og sunnere, og som gir bedre framgang i bønn.

Vi kan merke oss *Jesu anvisning på hjelp til bønn*.

Da disiplene ba ham lære dem å be, lærte han dem Fadervår (Luk. 11,1 ff). Dermed ga han dem ikke bare et ypperlig skjema, et godt mønster for bønner. Men han lærte dem framfor alt å be med bestemte og faste ord som de skulle gjøre til sine ord i bønnen.

Det er lærerikt og betydningsfullt.

Det viser nemlig at Jesus, med klar forståelse for våre bønnevanskeligheter, ikke bare vil vi skal be *frie* bønner etter

eget ordvalg, men også *faste* bønner med ord som Guds Ånd har gitt andre og dermed lært oss ved andre mennesker.

Erfaringen stadfester det sunne og riktige i dette.

Den som alltid ber bare med frie, selvvalgte ord vil snart løpe tørr i sitt bønneliv. Bønneemnene blir stadig færre, ordvalget stadig fattigere, bønnetankene mer og mer stereotype, kort sagt: han får stadig mindre å tale med Gud om. Som regel ender det med at han bare taler med Gud om sine nærmeste anliggender. Han kretser mer om seg selv og sitt enn om Gud og hans fortrolige råd.

På den andre siden var det naturligvis ikke Jesu mening at vi bare skulle be faste bønner. Også det utarter. Så blir vårt bønneliv mer og mer form og vane, ramser og bønneregler og «rosenkranser», og nådens og bønnens Ånd viker fra oss. Nei, en sunn veksling, en jevn forening av fri og fast bønn — det er midlet til å bevares i bønnekontakt med Gud. Bruk den frie bønn, når ditt hjerte er fylt, bruk den faste når du kjenner mindre trang og glede i bønn!

Fadervår er en vidunderlig bønn. Det har hendt meg personlig i mange vanskelige spørsmål, når jeg ikke har visst hva eller hvordan jeg skulle be til Gud, at jeg ved å be Fadervår ikke er kommet lenger enn til en av de første bønner — og er blitt så grepet eller fylt av dem at jeg måtte vite jeg hadde fått rett forbindelse med Gud.

En velsignet måte å omgås Gud i bønn er å be under bibellesning. Da stanser en ved passende bibelvers og gjør dem til bønneemne. Det utvider bønne-

horisonten og gir rikere bønneemner. En får da mer å snakke med Gud om enn akkurat arbeid, penger, mat, hus, hjem, barn og helse.

Framfor alt er det velsignet å be *med* Bibelens ord. Når du leser de bønner som finnes her og der i Bibelen, så bruker du disse bønner, vender dem til Gud som *dine ord* og gjør dem til ditt ord i bønn.

Hva kan vel på naturlig måte gi rikere og mer levende kontakt med Gud enn, når en selv mangler ord, å be *med Guds ord*? Da får Ordet et herlig lys i din ånd. Da smelter hjertet sammen med Ordet i en levende tro som påkaller Gud. Og da *må* det bli kontakt, om det noen gang skal bli det: Når Guds ord og dine ord smelter sammen i en hjertets enhet. Den første gang en ber på denne måten blir som regel en herlig «opplevelse». Men fortsetter du på denne vei, så vil du snart få se at den gir mer enn skønne minner om skønne bønnestunder. Den gir deg varig del i noe av Gud selv. Den gir et liv i ditt hjerte som du ellers ikke får fatt i noe sted i verden. Og et lys i din ånd og forstand som intet annet kan gi deg. Det er samfunns-velsignelse i livet med Gud.

La meg i denne forbindelse minne deg om *Salmeboken*. Bak i den finner du en liten «bønnbok» med bønner for hver dag i uken og for bestemte anledninger i livet. Den bør du bruke. Eier du et gammelt eksemplar av Johan Arndts' «Sanne kristendom», vil sikkert den bønnbok du finner der, «Paradisets urtegård», bli til stor velsignelse. Ellers er også det å lese salmer og åndelige sanger i salmebøker og sangbøker en rik måte å be til Gud på.

Så noen ord om kontakt med Gud i *Ordet*.

Av erfaring vil mange vite hvordan det også her kan skifte. Snart kjennes Skriften så *åpen*. Det er som hvert ord av den taler til oss det vi gjerne vil ha for vår sjel. Det er som vi forstår den så godt. Snart kan den være helt *lukket*. Vi forstår ingen ting av den, det den sier angår oss liksom ikke. Ingen ting passer til det vi trengte å få høre.

Heller ikke denne skifting bør vi ta altfor tungt og høytidelig. Derimot bør vi legge oss på sinne hovedregelen for all bibellesning: Hopp over alt du ikke forstår — dvel ved det du forstår. Følger vi nemlig den regel konsekvent, blir det etter hvert færre og færre steder vi hopper over. Forståelsen utvides, det uklare forsvinner, og fram fra Bibelens blad lyser sterkere og sterkere han som den først og sist vitner om: Jesus Kristus.

Bibelen er Boken, «Bøkenes bok». Verdenlitteraturens «bestselger» — og dens funklende stjerne. Det er ikke så underlig. Den har jo ikke bare visse historiske mennesker til forfattere. Den er Guds bok, har Guds Ånd til forfatter. Derfor atskiller den seg fra alle andre bøker. Andre bøker tåler å leses to eller tre ganger hvis de er riktig gode. Så kan en dem. Med Bibelen er det helt annerledes. Første gang en leser i den, forstår en lite eller ingenting. Men lar en seg ikke avskrekke og leser mer, så finner en mer. Og jo mer du leser, desto mer finner du. Aldri blir den utlest. Aldri kan du den. Alltid gir den noe nytt, noe du ikke så eller ikke forsto før. Aldri blir den kjedelig for den som leser den. Det er bare de som ikke leser den som finner

den kjedelig. Men de har i grunnen ingen rett til å ha noen mening om den.

Derfor er det knapt noen åndelig beskjeftigelse som lønner seg bedre enn å ofre litt tid og omtanke for Bibelen. Det er aldeles utrolig hvor *uhyre mye* den gir til vederlag for ganske små anstrengelser. En merkelig bok!

Når vi blir kjent i den, blir den levende. Når vi begynner å få litt oversikt over dens åndsverden, fenger den i sinnet som aldri før. Når vi begynner å bli litt hjemmevant i dens ordforråd og tankeverden, da skinner dens lys inn i vårt hjerte og liv på en helt enestående måte. Da blir den vår beste og mest trofaste ledsager på livsvandringen. Da blir den lykten for vår fot og lyset på vår sti.

Merkelige bok!

En skal vokte seg for å betrakte Bibelen som en samling trylleformularer eller kraftord. Fristelsen til en slik bibelbetraktning lurer i hver eneste «mannakornkopp», og i hvert eneste forsøk på gjennom «oppslag» å få passende kraftord i livets situasjoner. Jeg vil ikke nekte at en i særlig vanskelige stunder og tilfeller, — når en ikke vet hvor en skal søke råd — ved Guds nåde og vise styre kan få godt og kraftig svar gjennom «mannakorn» eller «oppslag». Men ve den bibelleser som gjør slikt til «normal» måte å lese Bibelen på. Han bør dog huske på at Satan like gjerne som Gud kan blande seg i fingergrepene i mannakornkoppen, og bokbinderen kan like gjerne som Guds Ånd ha bestemmende innflytelse på hvor «tilfeldige» oppslag faller opp.

Det normale må være at en bibelleser fra tid til annen opparbeider seg såpass

kunnskap om Bibelen og om hvor det ene og annet i den finnes, at Guds Ånd i vanskelige tider kan bruke hans kunnskaper til å minne ham om hvor han skal lete for å finne svar på sine spørsmål.

Hva nå med kontakten med Gud gjennom Bibelen?

Kontakten med Gud i Ordet kjenner vi bare da når det blir Guds personlige ord og tiltale til meg personlig. Det virker jo alene Guds Ånd. Men på grunnlag av de erfaringer vi gjør, kan vi godt selv på mange enkle måter åpne oss for Åndens virkninger gjennom Ordet. F. eks. ved å gi akt på den enkle ordlyd, på «hva som skrevet står», ved å legge merke til de mange små ord som Guds mening i Ordet ofte bryter seg vei til oss ved. Guds Ånd har selv inspirert Skriften, og derfor er intet overflødig i den. Hvert ord, hvert lite komma har sin mening. Ofte kan nettopp det å merke seg et lite «vi», «du», «verden», «alle», eller et lite «for», «i», «men» el.lign. gjøre utslaget til at et enkelt ord i Bibelen blir som et vindu som vi ser like inn i Guds himmel igjennom, inn i Guds evige hjerteråd og tanker om oss.

Guds Ånd sikter alltid på å gi oss sitt særlige vitnesbyrd når vi hører Ordet. For Åndens vitnesbyrd i og med Ordet består dels i å oppklare for hjertet den rette mening med Ordet, dels i å forklare Kristus for hjertet, dels i å veilede oss til hele sannheten så vi skal erkjenne den allsidig, dels i å forvise oss i troen om vår egen nådestand og vitne sammen med vår egen ånd om vårt barnekår. Uten dette Åndens vitnesbyrd under høring og lesing av Ordet kan vi aldri forstå eller tilegne oss Ordet rett. Men i

kraft av det, blir Ordet levende, klart og gjennomskiktig — og blir tilegnet oss til personlig eie og gir lys i Guds råd.

Jeg vil her få lov å fortelle noe «opplevd» under sjelesorg som prest, og som jeg tror kan belyse dette nokså godt.

En troende kvinne som var dødssyk, sendte en gang bud på meg. Hun hadde en temmelig ugudelig, men høyst egenrettferdig mann. Da hun gjerne ville han skulle få høre Ordet, ba hun ham sitte inne under vår samtale. Etter en velsignet åndelig samtale med hustruen, tenkte jeg at jeg også måtte prøve å gi mannen et ord fra Gud. Både hustruen og jeg tenkte situasjonen kanskje skulle gjøre det naturlig å få komme på talefot med ham om hans sjel. Han var kjent som en hard mann. «Hvordan har De det, da?» spurte jeg ganske forsiktig. «Takk, bare bra,» svarte han nesten avisende, og lot som han forsto at spørsmålet var myntet på den legemlige velferd. Det ble en del snakk, men jeg syntes ikke jeg kunne oppgi mitt ønske. «Jeg har sett et bilde av Dem, jeg!» prøvde jeg å si på litt gemyttlig, ertende måte. Han så komplett uforstående på meg. «Jeg mener det bildet Guds ord tegner av Dem,» sa jeg, for å sette ham på sporet. «Har De lyst å se det?»

— Jo, han hadde da det. Og så leste jeg for ham Rom. 3,10 ff:

«Det finnes ikke en som er rettferdig, ikke en eneste. Det finnes ikke en som er forstandig, ikke en som søker Gud. Alle er kommet på avveier, alle er fordervet, det finnes ikke en som gjør det gode, ikke en eneste.»

Da jeg hadde lest disse ordene, så jeg på ham og sa: «Dette er Dem, det.» Da

skal jeg si han ble sint! Det formelig smalt av ham: «Nei, det er det ikke,» sa han. Som prest er jeg jo vant til at folk snakker meg etter munnen i åndelige spørsmål. Desto mer overraskende kom denne spontane protesten. Jeg summet meg, og tenkte at jeg fikk ikke være for grov: «Jaså — det er ikke Dem, dette? Men det er iallfall bilde av meg slik jeg er i meg selv.» sa jeg. «Nei, det er det ikke,» fortsatte han like arg og opprørt. Jeg ble enda mer forbauset. «Men hvem er det da bilde av?» spurte jeg. «Det der er sagt om tjuver, kjeltringer, gatepiker, horkarer, mordere og annet slags pakk,» sa han, «men verken om presten eller meg eller andre skikkelige folk.» Da *forsto* jeg mannen åndelig, og fant tidspunktet inne til å sette saken på plass. «Å — jeg tenker det er sagt om hyklere og fariseere og, jeg,» sa jeg, og det var ment som en brodd. Den traff. Han reiste seg, og strøk på dør uten et ord.

Episoden belyser en meget alvorlig sannhet. Får ikke Guds Ånd opplyse hjertet når en hører Ordet, slik at en umiddelbart hører seg innbefattet og omtalt i Ordet, så fungerer våre hjerter som et slags postbud. En sender Ordet fluksens videre til andre som en kan tenke seg det passer bedre på. Selv blir en utenfor Ordets lyskrets — og i det naturlige menneskes dype åndelige mørke.

Et annet trekk.

Jeg hadde i lengre tid besøkt en mann som strevde noe forferdelig og ikke kun-

ne få det til å tro. Det vil si han trodde nok på en måte, rent kunnskapsmessig. Men han følte selv at denne troen hans ikke var noen hjertets enhet med Herrens Ånd i Ordet. En dag jeg kom til ham, strålte hele mannen. «Nå ser jeg det,» sa han straks jeg var kommet inn. «Tenk at det var så enkelt — og jeg som hadde strevd så skrekkelig.» Da jeg ba om en nærmere forklaring, fortalte han: «Jo, i går, da jeg satt og leste om Jesu samtale med Nikodemus, så kom jeg til ordene «så har Gud elsket verden at han ga sin enbårne Sønn.» Jeg kom ikke lenger. For med en gang jeg leste ordet «verden» var det som det falt skjell fra øynene mine, og det sto ganske klart for meg at det jo er *meg* Gud elsker og har gitt sin Sønn.» Slik var han blitt viss om sin egen frelse, og om at han var gjenstand for Guds evige kjærlighet.

Også dette kaster lys over noe vesentlig: Åndens vitnesbyrd består i at vi umiddelbart får høre oss inn i Ordet så det treffer oss umiddelbart. Da avstrefes det kunnskapsmessige, og det får fullverdig betydning som Guds tale til oss, som hilsen fra Gud personlig. Da får det liv. Da blir det kontakt. Da er det salig å være bibelleser eller tilhører til forkynnelsen.

Gud gi oss sann åndelig kontakt med ham i bønnen, og sin Hellige Ånds vitnesbyrd i Ordet. Det er gudslivets lykkelige hemmelighet.

Frå boka Ordet og troen av Ole Valen-Senstad

I livet ditt er to folk

Og Herren sa til henne: I livet ditt er to folk og frå fanget ditt skal to folkeslag greina seg ut, det eine folket skal vera sterkare enn hitt, og den eldre skal tena den yngre. 1.Mos. 25,23. Les sjølv frå vers 21.

Det som hende i heimen til Rebekka og Isak er det same i dag. Det same hende ogso i den fyrste heimen på jord, ved Adam og Eva. Her er mykje lærdom for heim og samfunn i denne heim. Måtte vi bare gjeva akt på det, og ta lærdomer til hjarta.

Rebekka kjente denne striden mellom to brødre før dei var fødd. Men borna drogst i livet hennar. Då sa ho: Er det so, kvifor skal eg då vera til? Ho kunde ikkje leva med dette, syntes ho. Men då fekk ho svar frå Herren kva årsaka var. Tenk om alle mødre gjekk til Herren for å få svar på alt som gjer lidning og sorg. Herren seier om Jeremias. «Før eg skapnauda. Men denne staden for Herrens åsyn i bønn om hjelp for ein mykje forsømt plass.

Rebekka hadde vel yngst seg eit anna svar på lidinga enn «to folkeslag». Ho visste ikkje då kva dette innebar. Men ho fekk sjå det seinare. Frå kvart menneske veks det fram annlegg for to livs vegar. Tenk den begynder alt i mors liv. Herren seier om Jerimias. «Før eg skapte deg i morslivet, kjende eg deg, og før du kom ut or morsfanget, helga eg deg, til profet åt folket sette eg deg». Det same kan setjast over Josef's liv. Han var ganske ung då han fekk sjå inn i si livsgjerning.

Kampen om menneske hjarta tek til

tidligare enn nokon aner. To som kjemper om hjarta og livet som skal levast her på jord. Kva slags folk det skal tilhøyra. Var det Guds vilje at det heiter: Esau hata eg? Nei, og atter nei. Om Isak lika Esau best for sin dugleik som jaktmann, og Rebekka lika Jakob best som var mest heime, så var Herren ikkje slik. Utgangen var lik for dei begge. Dei tapte begge to i kampen mot synda. Dei vart til sorg i heimen begge to, sjølv om årsaka var ulik. Med rette står det over alle menneske: Det er ingen som er rettferdig.

Det som gjorde at det vart to folkeslag er dette! Esau drog seg alltid under når Herren vilde ha han i tale. Var det ikkje eit Jabbok-vad han måtte over då han selde første fødselsretten sin? Han visste godt om velsigninga frå Gud som var tiltent han. Men han stansa ikkje på den fårlege veg — forakt og vantru for Herren. Det var Judas steget i hans liv, han gråt over det seinare. Men, forseint! — det er dei som let seg leida inn på denne veg som vart eit stort folk.

Mang ein far og mor har bede, gråte og tigga om at barna ikkje må selja odelen sin, frelsa i Jesus Kristus og himmelen sæla. Det er tungt å sjå alle som går med meir eller mindre dømt hjarta mot evig fortaping. Dei vilde ikkje lata seg frelsa. Kjenner du deg igjen i dette? I dag om du høyrer hans røyst med kall til omvending og frelsa, så forherd ikkje hjerta ditt.

«Ennu kallar han, ennu leter han, ennu søker han Dig. Trette siel, å kom frå

tvilsom vei vend om. Jesus giver hvile. Trette sjel å kom.»

Esau sin veg og livs valg er alvårlig å sjå. Det er ikkje mange som ser og kjenner denne nød i dag. Om mange kjenner synda si løn som er døden, er dragsuget så stort, viljen til oppbrud så svak, ein får bare fylgja mengda. Midt i denne folkestraumen på veg mot evigheten star ein og roper. «Kjende du Guds gave, og visste kven han er, han som bed deg om drikka, so bad du han, og han gav deg levande vatn.» Johs. 4,10.

Ei kvinna på same veg som Esau, Kain og mange av oss andre. Eller ein Sakeus, ein Nikodemus og Saulus frå Tarsus. Dette som vilde verta rettferdiggjort ved eigen lydna og arbeid. Alle på same veg endå livsmålet var so forskjellig. Nokre få vart stansa og bad om «vatn» om frelsa, mengda drog vidare til forherding. Her går det an å få kjenna seg att. Høyr kven du er kalla av, og kalla til. Han «Jesus» som frelste oss, og kalla oss med eit heilagt kall, ikkje etter våre gjerninger, men etter si eiga rådgjer og den nåden som er oss gjeven i Kristus Jesus frå evige tider. 2.Tim. 1.9. Tenk vera kalla av Herren Jesus til evigt liv og uforgjengeleg dom. Er det noko større og betre? Det finst ikkje. Men det selde Esau billigt, og mange med han. Kva var prisen du måtte betala for å «ekta» verda sitt liv og den gleda den har å gi? Eg veit det sjølv. «Det står så mangt et syndesår, så dypt i erindringen skrevet.»

For dei aller fleste vart prisen like stor som for Esau. Han mista alt, ogso nådetida til å venda om. Eit evig fortaping vart prisen for verda sin lyst.

Det kjennest godt å høyra til eit stort folkeslag. Med rikdom, makt og æra, og at ein vert rekna med av dei andre. Dette søkte Esau, den rike bonde, og den rike mann som kledde seg i purpur og fint lin, og heldt gleda og fest dag etter dag. I sanning eit stort og sterkt folk, men høyr! Eit ulukkeleg folk.

«Gleden i verden er ussel og tom, dårleg du lønnes for hvad du har gjort.» Mitt i alt må dette store og sterke folkeslag vera med og tena Guds rike på jord.

Tenk på Faraos med heile si makt som skulde øyda ut Israel. Eller filistarane med Goliat som spotta Israels Gud og folket. Og til slutt då folket ein dag ropete: «Bort med Jesus, gi oss Barrabas fri. Då viste Guds rikets makt seg som aldri før. Her vart satans makt og rike overvunnet. Så no vert ein ny og levande veg opna like inn til Himlens herlegdom. Den eldste måtte i sanning tena den yngste.

Kva folkeslag høyrer du til som les? Nokon seier eg veit ikkje. Andre, eg håper eg høyrer til kristen flokken, eller eg skal nok ordna med dette seinare, no er eg opptatt med hus, kona, barn og utdanning m.m. No vil Herren møta deg gjennom dette ordet slik at det vert klårt for deg kva folk du er av. Om det er det naturlege gamle menneske som rår, eller det gamle er forganget, sjå alt er vorte nytt! so han ikkje tilrekna dei misgjeringane deira, og har lagt forliks-ordet ned i oss. 2. Kor. 5.17-19. Me bed i staden for Kristus, Lat dykk forlika med Gud!

Gled deg i Herren!

Mel. Når trett og mismodig.

1. Gled deg i Herren lyder Guds ord.
Gled deg i ham om synden er stor.
Lytt til hans stemme.
Han er deg nær. Han bar din byrde
angst og besvær.

2. Se kun på Jesus, regn du med ham
svak og elendig. Se det Guds Lam.
Stol på din Frelser hvil i hans ord.
Han i et sønderknust hjerte bor.

3. Ofte du faller i nederlag. Jesus din
trøster ser deg hver dag.
Han kom som Stedfortreder for deg.
Åpnet en ny og levende vei.

4. Om du er fredløs. Han er din fred.
Han er din sanne rettferdighet.
Han er din Hyrde og Tilsynsmann.
Hvil deg i ordet, ordet om ham.

5. Jesus din Frelser, alt til deg gav.
Levde ditt liv frå vogge til grav.
Sitter i himlen, taler din sak.
Tenk du i ham er Gud til behag.

6. Jesus han lever, synderes venn
ordet er sant. Han kommer igjen.
Bruden da flyttes på Herrens bud.
Glad og frimodig hjem til sin Gud.

R.B. Mars 1985

Årsmøte for N.L.L. 1985

N.L.L hadde i tiden 10. — 14. juli sommerskole med Årsmøte på Lundheim folkehøyskole på Moi.

Vi var samlet ca. 140 — 150 deltakere. Prost Lennart Karlsen fra Sverige var gjestetalar i år. Desuten deltok også våre egne forkynnere.

Vi fikk oppleve rike og gode samvær om Guds Ord, og Guds Ånd var over samværene. Ja Gud er god.

Årsmøte vart halde torsdag 11. juli. Johannes Straumestein heldt andagt ut fra Jes. 55. 1 — 6.

Også i året som er gått har Herren fått hente heim noen av vennene. Og møtelyden mintes disse:

Olav A. Dahl, Ole Rolfsnes, Anna Bøhn, Arne Duvslund, Solveig Bjørkelund.

Av årsmeldingane fra forkynnarane gikk det fram: Om vi ikke kan vise til de store synlege resultatene har en også i Året som er gått fått nåde til å forkynne Guds Ord. En har også i år fått kome til på nye plasser, nye bedehus er blitt opna for oss. Det er likeeins gildt å sjå ungdommen som kommer for å høre. Vi ønsker ikke å isolere oss, men få komme ut til folket med budskapet. Vi er overbevist om at vi har fått et kall og et budskap fra Herren å gå med. Vi kan med full frimodighet spørre om å få komme på nye plasser.

Vi ble også minnet om sykdom og trengsel som den enkelte av våre forkynnerer har vært i. Det vert streka under at en godt kan være inne i trengsel, for det er Herrens skole, men at en skal få sjå fram og opp til Gud som gir vokster.

Regnskapet synte noe tilbakegang i gåveinntektene fra året før, som nok skyldtes at flere av forkynnarane har vart sykepermitert.

Årsmøte samtalte en del om yteremisjonen. Når vi ikke selv har misjonær ute, ble en oppfordret til å gi der den enkelte hadde tru for å være med å støtte yteremisjonen.

Valg. Til styresmedlemmer vart valde: Ragnar Opstad Nærbø og Ingebrigt S. Sørfonn Fitjar var attvalt. Fra før står Karl B. Bø Randaberg, Odd Dyrøy Tør-

vikbygd og Reidar Lenkjendal Sannidal. Ragnar Opstad vart attvald til formann. Til varamedlemmer.

1. Oddvar Lønnerød, Sannidal
 2. Tore Harestad, Bru
 3. Magne Ekanger, Tyssebotnen
- Varamenn. Arne Otto Skutlaberg og Johs. O. Neteland.
Valgnemnd for 1986:
Lilly Øygard, Sannidal
Ånen Kolnes, Randaberg
Oddvar Dahl, Stord

Referent Karl B. Bø

Reiseruter for våre forkynnere i Norsk Luth. Lekm. misjon

2 halvår 85.

1. Odd Dyrøy:

Suldal, Dalekvam, Stanghelle, Brekke, Breivik, Yndesdal, Norheimsund, Tørvikbygd, Varaldsøy, Stord, Nærbø 26/11-1/12.

2. Godtfred Nygård:

Bremnes, Fitjar, Stranda, Ellingsøy, Elnesvågen, Sannidal, Ås, Askim, Bygland, Randaberg, Varhaug 24/9-29/9.

3. Reidar Linkjendal:

Namdalen, Askim, Ås, Håvik, Tysver, Elnesvågen, Randaberg.

4. Amund Lid:

Til disposisjon. Sannidal.

5. Andreas Bø:

Til disposisjon. Sannidal.
